

VERİ KORUMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ YERİNE GETİRMİYEN İDAREYE KARŞI İDARİ PARA CEZASI UYGULANMAMASI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Aslı ALÇIN*

Öz

Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 18'inci maddesinde, kabahatler başlığı altında, veri koruma yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere uygulanacak idari para cezaları düzenlenmektedir. Bu maddede söz konusu yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere uygulanacak olan idari para cezalarının alt ve üst sınırları belirlenmiştir. Fakat aynı maddenin 2'nci fıkrasında bahsi geçen idari yaptırımların muhatabının veri sorumlusu veya veri işleyen gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri olacağı ifade edilmiştir. Maddenin 4'üncü fıkrasında ise veri ihlalinde bulunanın idare olması halinde, idari faaliyette bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında disiplin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu çalışmada kanun koyucunun veri koruma yükümlülüğünü yerine getirmeyen idareye karşı idari para cezası uygulanmaması yönündeki tercihi sorgulanacaktır. Söz konusu tercihin veri koruma kültürü ve bu kültüre hizmet etmesi gereken etkin ve etkili yaptırımlar açısından yerindeliği ele alınacaktır. Bu araştırmaya kişisel verilerin korunmasına yönelik uluslararası belgeler ve çeşitli ülke uygulamaları ışık tutacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Kamu Hukuku Bölümü, İdare Hukuku Ana Bilim Dalı, Bursa, Türkiye | Asst. Prof., Bursa Uludag University, Faculty of Law, Department of Public Law, Administrative Law Department, Bursa, Türkiye.

✉ aayucesoy@uludag.edu.tr • ORCID 0000-0003-4788-2234.

✉ **Atf Şekli** | Cite As: **ALÇIN Ayşe Aslı**: "İdareye Karşı İdari Para Cezası Uygulanmaması Üzerine Düşünceler", SÜHFD, C. 33, S. 2, 2025, s. 1487-1520.

✉ **İntihal** | **Plagiarism**: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✉ Bu eser Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Anahtar Kelimeler

• Kişisel Veri • İdari Para Cezası • Veri Koruma Otoritesi • Regülatif Ceza • Veri Koruma Kültürü

THOUGHTS ON THE NON-APPLICATION OF ADMINISTRATIVE FINE FOR THE ADMINISTRATION NOT FULFILLING ITS DATA PROTECTION OBLIGATION

Abstract

Article 18 of the Law on the Protection of Personal Data regulates, under the heading of misdemeanors, the administrative fines to be imposed on those who fail to fulfill their data protection obligations. In this article, the lower and upper limits of the administrative fines to be imposed on those who do not fulfill their obligations are determined. However, in paragraph 2 of the same article, it is stated that the addressee of the administrative sanctions will be the data controller or natural persons who process data and private legal entities. In paragraph 4 of the Article, it is stated that if the data breach is committed by the administration, disciplinary provisions will be applied to civil servants and other public officials engaged in administrative activities. In this study, the preference of the legislator not to impose administrative fines against the administration that does not fulfill its data protection obligation will be questioned. The appropriateness of this preference in terms of data protection culture and effective and efficient sanctions that should serve this culture will be discussed. International instruments on the protection of personal data and the practices of various countries will shed light on this research.

Keywords

• Personal Data • Administrative Fine • Data Protection Authority • Regulatory Penalty • Data Protection Culture

GİRİŞ

2010 yılında Anayasaya eklenen “herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” şeklindeki 20’nci maddenin 3’üncü fıkrası, ardından 2016 yılında

yürürlüğe giren Kişisel Verilerin Korunması Kanunu¹ ve bunları takip eden ilgili hukuki düzenlemeler ile Türk hukukunda, uluslararası veri koruma mevzuatıyla uyumlu bir veri koruma düzeni kurma amacıyla hareket edilmektedir. Bu doğrultuda bir veri koruma kültürü geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Bir veri koruma kültüründen bahsedebilmek için, öncelikle veri korumaya ilişkin hukuk kurallarının sistematik ve tutarlı bir bütün oluşturması gerekir. Söz konusu bütünü oluşturabilmek için her şeyden önce veri ihlalinin önlemeye ilişkin etkili bir denetim mekanizması şarttır. Bu amaçla görev yapan Kişisel Verileri Koruma Kurulunun, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu madde 18/2 uyarınca kişisel verilerin ihlali halinde, bu ihlalden sorumlu gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerine idari para cezası uygulama yetkisi vardır. Fakat, aynı maddenin 4'üncü fıkrası uyarınca; ihlali gerçekleştirenin idare olması durumunda Kurulun yetkisi yalnızca, ilgili memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılması için idareye bildirimde bulunmaktan ibarettir. Nitekim Kurul yeni tarihli bir kararında; veri sorumlusu üniversite rektörü tarafından ilgili kişilere gönderilen e-postanın ekinde yer alan bu kişilere ait telefon, adres, HES kodu, aşı bilgileri gibi kişisel ve özel nitelikli kişisel verilerin bulunduğu Excel dosyasının üçüncü kişilerle paylaşılmasının KVKK m.5 ve m.6'da belirtilen işleme şartlarını taşımadığı, veri sorumlusunun m.12/1'de yer alan veri güvenliğine ilişkin yükümlülüğünü ve m.12/5 uyarınca veri ihlali halinde Kurula bildirimde bulunma yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle m.18 uyarınca sorumlular hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılarak sonucu hakkında Kurul'a bilgi verilmesine karar vermiştir².

¹ RG. 7.04.2016 – 29677.

² 01.06.2023 tarihli ve 2023/928 sayılı karar, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7764/2023-928>, (Erişim Tarihi 14.01.2025). Kurul'un aynı yöndeki 4.11.2021 tarihli ve 2021/1127 sayılı kararında, veri sorumlusu üniversitenin ilgili kişinin kişisel verilerini içeren belgeleri internet sitesinde yayımlamasının, KVKK m.4/2-ç uyarınca kişisel verilerin işlenmesinde işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkelerine aykırılık teşkil ettiği, bu doğrultuda m.12'de yer alan veri sorumlusunun veri güvenliğine ilişkin yükümlülüğünün yerine getirilmediği ve veri minimizasyonu ilkesine aykırı hareket edildiği hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple sorumlular hakkında m.18 uyarınca disiplin hükümlerine göre işlem yapılmasına ve işlemin sonucu hakkında

Bu çalışmanın konusunu, kanun koyucunun veri ihlali bulunanın idare olması halinde, idareye idari para cezası yaptırımı uygulamak yerine, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında disiplin hükümlerinin işletilmesi şeklindeki tercihi oluşturmaktadır.

Özel ya da kamu ayrımı olmaksızın bir bütün olarak gerçek ve tüzel kişilerin uymakla yükümlü olduğu Kişisel Verilerin Korunması Kanununda, idarenin, ihlal ettiği kişisel verilere karşılık daha “az” idari yaptırıma tabi kılınmasının veri koruma kültürüne etkisi tartışılacaktır. Bu tercihin etkin ve etkili denetimin önünde bir engel olup olmadığı sorgulanacaktır.

Bu doğrultuda çalışmada öncelikle kişisel verilerin ihlali halinde uygulanacak olan yaptırımın muhatabı/öznesi kim olmalıdır sorusu tartışılacaktır. Ardından idarenin bir veri sorumlusu olarak, veri koruma hukukunda nerede konumlanması gerektiği, idare ile özel hukuk kişileri arasında ayrımı haklı kılan bir neden olup olmadığı üzerinde durulacaktır. Son olarak, “kişisel verileri ihlal eden idareye uygulanacak olan yaptırımın hukuki niteliği ne olmalı?” sorusuna cevap aranacaktır.

I.KİŞİSEL VERİLERİN İHLALİ HALİNDE UYGULANACAK OLAN YAPTIRIMIN MUHATABI

Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 18’inci maddesiyle idari para cezası hususunda idare ile özel hukuk kişileri arasında yapılan ayrımın yerindeliği sorgulanırken ilk olarak; “veri ihlali halinde uygulanacak olan yaptırımın muhatabı kim olmalı” sorusu cevaplanmalıdır.

Kurula bilgi verilmesine karar verilmiştir. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7267/2021-1127>, (Erişim Tarihi 14.01.2025).

Kurul, 1.12.2020 tarihli, 2020/915 sayılı kararında ise, belediyede memur olarak görev yapan ilgili kişinin, veri sorumlusu bünyesinde işe giriş çıkış takibinin parmak izinin taranması suretiyle biyometrik veri işlenerek yapılmasının KVKK m.4/2-ç’de yer alan ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, zira mesai kontrolü için çoğunlukla üstün güvenlik önlemi alınmasına ihtiyaç duyulan alanlarda kullanılan bu yöntem yerine alternatif yollara başvurulabileceği, öte yandan söz konusu veri işleme faaliyetinin veri işleme şartlarını taşımadığı ve dolayısıyla veri sorumlusunun m.12/1-a’da yer alan veri güvenliğine ilişkin yükümlülüğüne aykırılık teşkil ettiğine karar vermiştir. Bu gerekçeyle m.18 uyarınca veri sorumlusu bünyesinde görev yapan kişiler hakkında disiplin hükümlerinin işletilmesine ve sonucunun Kurula bildirilmesine hükmetmiştir. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6872/2020-915>, (Erişim Tarihi 14.01.2025).

Bu sorunun cevabı için öncelikle veri korumaya yönelik uluslararası belgelere bakılacaktır. Zira, uluslararası metinlerde veri ihlali halinde nasıl bir yol izlenilmesi gerektiğine dair düzenlemeler ve ilkeler, bu metinleri rehber edinen iç hukuk uygulamalarını anlamlandırmayı ve gerektelendirmeyi sağlayacaktır.

Ardından, çeşitli ülkelerde kişisel verileri ihlal eden idareye yönelik yaptırımlar araştırılacaktır. Böylelikle KVKK m.18'deki düzenlemenin kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslararası metinlerle uyumlu olup olmadığı ve farklı ülke uygulamaları ile paralel olup olmadığı anlaşılacaktır.

A. Uluslararası Düzenlemelerde Kişisel Verilerin İhlali Halinde Uygulanacak Olan Yaptırımın Muhatabı

Kişisel verilerin korunmasına yönelik uluslararası düzenlemeler, bağlayıcılığı olsun ya da olmasın, ulusal düzenlemelere rehberlik etmektedir. Uluslararası metinlerde yer alan ilke ve mekanizmalar, ulusal veri koruma hukuklarının oluşumunda ve şekillenmesinde kanun koyuculara yol göstermektedir. Bu doğrultuda ilk olarak, Türkiye'nin de üyesi olduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) "Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınırötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler"inden³ bahsetmek gerekir.⁴ Kişisel verilerin korunmasına dair ilk

³ Tam adıyla, "OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data", <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesonthe protectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁴ **GONZALEZ FUSTER**, Gloria, *The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU*, Springer 2014, s.6; **LYNSKEY**, Orla, *The Foundations of EU Data Protection Law*, Oxford University Press 2015, s.47; **KÜZECİ**, Elif, *Kişisel Verilerin Korunması*, 3. Baskı, Turhan Kitabevi Ankara, 2019, s.113 vd.; **DÜLGER**, Murat Volkan, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. Baskı, Hukuk Akademisi Yayınları, İstanbul, 2020, s.87; **AUSLOOS**, Jeff, *The Right to Erasure in EU Data Protection Law*, Oxford University Press, s.43.

milletlerarası düzenleme olan⁵ 1980 tarihli bu metin⁶, veri korumaya ilişkin ulusal düzeydeki kurallar ve uygulamaların birbiriyle uyumlu olacak şekilde geliştirilmesi gerekliliğinden bahsetmektedir. Veri koruma alanındaki temel çerçevenin belirlenmesinde öncü olan⁷ Rehber İlkelerin Ulusal Uygulama başlığını taşıyan dördüncü bölümünde yer alan madde 19/1-d'ye göre, düzenlemenin ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer alan ilkeler ulusal düzeyde uygulanırken üye ülkeler, ilkelerin uygulanmasına yönelik gerekli tedbirleri almalı ve bu tedbirlere uyulmaması halinde etkin yaptırım ve çözüm yollarının sağlanması için yasal, idari veya diğer usulleri veya kurumları oluşturmalıdır.

Anlaşılaçağı üzere, düzenlemenin ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer alan ilkelerin uygulanmasına ilişkin detaylar üye ülkelere bırakılmıştır. Zira, uygulama şekli ve yönteminin farklı hukuk sistemleri ve geleneklere göre değişiklik göstermesi kaçınılmazdır ve bu nedenle 19'uncu madde sadece Rehber İlkelerin yürürlüğe konması için ne tür bir ulusal mekanizmanın öngörüldüğünü geniş anlamda belirten genel bir çerçeve oluşturmakla yetinmiştir.

Madde 19/1-d, denetim/kontrol mekanizmaları konusunda farklı yaklaşımlara olanak tanımaktadır. Üye ülkelerin, özel denetim organları kurabileceğı gibi, zaten mevcut olan denetim imkânlarına, ister mahkemeler, ister mevcut kamu kurumları ya da başka bir şekilde de başvurabilmesi mümkündür. Fakat, konumuz bağlamında, denetim sonucunda veri ihlali ile karşılaşılması halinde ne tür bir yaptırımın uygulanacağına ve bu yaptırımın muhataplarının kim olacağına dair açık bir ifade bulunmamaktadır.

⁵ 1980 tarihli OECD Rehber İlkeler, 2013 yılında, 33 yıl aradan sonra yeniden düzenlenmiştir. Yeni metinde, ilk halindeki temel ilkeler korunmuş, günün koşulları dikkate alınarak, etkin bir uygulama sağlamak amacıyla yeni kavram ve mekanizmalar eklenmiştir. Bkz. **KÜZECİ**, s. 116, 117; metnin revize edilen hali için bkz. http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁶ OECD Rehber İlkelerini üye devletler iç hukuklarının bir parçası yapıp yapmamakta serbesttir. Zira söz konusu ilkelerin hukuksal olarak bağlayıcılığı yoktur. **KÜZECİ**, s.114; **DEVELİOĞLU**, Hüseyin Murat, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha, İstanbul, 2017, s.7.

⁷ **KAYA**, Mehmet Bedii. "Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Paradigma: Hesap Verebilirlik İlkesi". İstanbul Hukuk Mecmuası, S. 78, C. 4, 2021, ss. 1859-97, s.1869.

Kişisel verilerinin korunmasına ilişkin asgari standartların belirlendiği⁸, veri koruma alanında ilk bağlayıcı uluslararası hukuk belgesi olan⁹, bu alanda pek çok ülkenin mevzuatının hazırlanmasında ve geliştirilmesinde etkin rol oynayan¹⁰ Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan 28 Ocak 1981 tarihli “108 nolu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi”nde¹¹ ise, yaptırımlar ve çözüm yolları başlığını taşıyan madde 10’a göre; sözleşmeye taraf devletler sözleşmede belirtilen veri korumaya ilişkin temel ilkeleri içeren iç hukuk hükümlerinin ihlali halinde buna uygun yaptırımlar ve çözüm yolları oluşturmakla yükümlüdür.

108 nolu sözleşme taraf devletlere bağımsız bir veri koruma otoritesi kurma şartı getirmemiştir. Bir eksiklik olarak ifade edilebilecek olan bu boşluk, 108 nolu Sözleşmeye ek, 181 nolu Protokol ile doldurulmuştur.¹² Fakat her iki uluslararası metinde de kişisel verilerin ihlali durumunda uygulanacak olan yaptırımın türü ve muhatapları hakkında bir düzenleme yer almamaktadır.

⁸ **KÜZECİ**, s.128; **ŞİMŞEK** Oğuz, Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Beta Yayınevi, İstanbul, 2008, s.22.

⁹ **AKSOY**, Hüseyin Can, Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak Yayınevi, Ankara 2010, s. 5; **GONZALEZ FUSTER**, s.89; **ŞİMŞEK**, s.22; **KÜZECİ**, s.126; **TAŞTAN** Furkan Güven, Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, 2. Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2017, s.14.

¹⁰ **KAYA**, Hesap Verebilirlik, s.1869; **GONZÁLEZ FUSTER**, s.92-94; **AUSLOOS**, s.45.

¹¹ Orijinal adıyla “Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108)”. Sözleşme, Avrupa Konseyi’ne üye devletlerin tamamı tarafından imzalanmış, onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ise, bu sözleşmeyi 28.01.1981 tarihinde imzalamış, fakat Sözleşmenin yürürlüğe girişi Eylül 2016 tarihinde mümkün olabilmıştır. 108 Nolu Sözleşmenin imza ve onay çizelgesi için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=108>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

¹² Tam adıyla, “181 nolu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınırşan Veri Akışına İlişkin Protokol”, orijinal adıyla “Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, regarding supervisory authorities and transborder data flows (ETS No. 181)”. Protokol, 8 Kasım 2001’de imzaya açılmış, Türkiye tarafından 11 Temmuz 2016’da onaylanmış ve 1 Kasım 2016’da yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın imza ve onay çizelgesi için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=181>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

Bilişim ve iletişim teknolojilerinin dinamikliği, veri koruma hukukunda artan ve değişen ihtiyaçları beraberinde getirmiş ve 1981 tarihli 108 sayılı Sözleşme ve ona ek 181 sayılı Protokol bu gereksinimleri karşılamaya yetmemiştir.

Veri koruma hukukuna ilişkin uluslararası düzeyde ilke ve kuralları bilişim teknolojilerindeki gelişmelere uygun olarak yenilemek, denetim mekanizmalarını güçlendirmek, daha güçlü bir koruma mekanizması getirmek ve Sözleşme'nin daha etkili bir şekilde uygulanması amacıyla¹³, 108 sayılı Sözleşmenin yenilenmiş versiyonu olan Sözleşme 108+¹⁴ 18 Mayıs 2018'de Avrupa Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiş¹⁵ fakat henüz yürürlüğe girmemiştir¹⁶.

¹³ Protokolün Açıklayıcı Raporu'nda , 108 sayılı Sözleşme'nin kabul edildiği günden bu yana insan hakları ve temel özgürlüklere, özellikle özel hayata ilişkin yeni zorlukların ortaya çıktığı, Sözleşmenin yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin artan kullanımı, veri işleme operasyonlarının küreselleşmesi ve kişisel verilerin giderek artan akışlarından kaynaklanan ortaya çıkan gizlilik meselelerini daha iyi ele almak ve aynı zamanda 108 sayılı Sözleşme'nin değerlendirme ve takip mekanizmasını güçlendirmek için modernize edilmesi ihtiyacının doğduğu belirtilmiştir. Açıklayıcı Rapor (Explanatory Report), giriş bölümü, s.15,<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

¹⁴ Tam adıyla, "Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeyi Değiştiren Protokol (CETS No. 223)", orijinal adıyla "Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (CETS No. 223)" <https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

¹⁵ **KÜZECİ**, s.131; **DÜLGER**, Murat Volkan, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", Yaşar Hukuk Dergisi C.1 S.2, 2019, ss. 71-174, s.77; **GÜNAY**, Buket, Kişiliğin Korunması Kapsamında Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Kullanılması Nedeniyle Hukuki Sorumluluk, Seçkin, Ankara, 2023, s.65.

¹⁶ Sözleşme, 10 Aralık 2024 itibariyle Avrupa Konseyine üye olan 40 ve üye olmayan 6 devlet olmak üzere toplam 46 devlet tarafından imzalanmıştır. Türkiye henüz sözleşmeyi imzalayanlar arasında bulunmamaktadır. Sözleşmenin imza ve onay çizelgesi için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=223>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

Teknolojiye uyum sağlama ve gelecekteki ihtiyaçları da dikkate almayı hedefleyen¹⁷ Modernize Edilmiş Sözleşme 108+ m.12'de¹⁸ "(T)araflardan her biri, bu Sözleşme hükümlerinin ihlaline yönelik uygun adli ve adli olmayan yaptırımlar ve çözüm yolları oluşturmayı taahhüt eder." düzenlemesi yer almaktadır. 108+ sayılı Sözleşmenin Açıklayıcı Raporunda (Explanatory Report) ise söz konusu adli ve adli olmayan yaptırımların niteliğini (hukuki, idari, cezai) belirleme işinin her bir Tarafa bırakıldığını ifade edilmektedir. Fakat her durumda, bu yaptırımların "etkili, orantılı ve caydırıcı" olması gerektiği vurgulanmıştır¹⁹.

KVKK, inşa edilirken temelde mülga Avrupa Birliği'nin 95/46/EC sayılı Direktifi²⁰ esas alınmıştır.²¹ Avrupa Birliği düzeyinde ilk düzenleme olan²² bu direktif, KVKK'nın gerekçesinde açıkça atıf yapılan bir

¹⁷ GÜNAY, s.65.

¹⁸ Article 12.

"Sanctions and remedies Each Party undertakes to establish appropriate judicial and non-judicial sanctions and remedies for violations of the provisions of this Convention".

¹⁹ Explanatory report §100:

"It is left to each Party to determine the nature (civil, administrative, criminal) of these judicial as well as non-judicial sanctions. These sanctions have to be effective, proportionate and dissuasive. The same goes for remedies: data subjects must have the possibility to judicially challenge a decision or practice, the definition of the modalities to do so being left with the Parties. Non-judicial remedies also have to be made available to data subjects. Financial compensation for material and non-material damages where applicable, caused by the processing and collective actions could also be considered."

²⁰ Tam adı, "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin 24 Ekim 1995 tarihli ve 95/46/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi", orijinal adıyla, "Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data", tam metin için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

²¹ KAYA, Mehmet Bedii, KVKK Reformu: 2024 Değişiklikleri, Dijital Baskı 1.0, 2024, s.1, <https://mbkaya.com/hukuk/kvkk-reformu.pdf>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

²² HENKOĞLU, Türkay, Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Yetkin, Ankara, 2015, s.50; BAŞALP, Nilgün, Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, 1. Baskı, Yetkin, Ankara, 2004, s.25; ÇEKİN, Mesut Serdar, Avrupa

metindir²³. Bu sebeple Türk veri koruma hukukundaki ilke ve kuralların oluşumu bakımından önemli bir etkiye sahiptir²⁴.

Avrupa Birliği'ne üye devletler arasında uyumlu bir veri koruma düzeni kurmayı²⁵ ve bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile verilerin serbest dolaşımı ihtiyacı arasında bir denge tesis etmeyi hedefleyen²⁶ Direktif'in 55'inci paragrafında, "(B)u Direktif kapsamında alınan ulusal tedbirlere uymayan ister özel hukuk ister kamu hukukuna tabi olsun, herhangi bir kişiye yaptırım uygulanmalıdır."²⁷ der. Direktif, yaptırımın şekli hakkında bir tercihte bulunmasa da yaptırım uygulanacak kişiler arasında bir ayrımı haklı görmemiştir.

Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, On İki Levha, İstanbul, s.7.

²³ Kanununun gerekçesi için bkz. <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/Kanun/KanunDetay?YasamaKanunId=f72877c0-1377-037b-e050-007f01005610&kanunNumarasi=6698#step-2>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

²⁴ **KÜZECİ**, s.160; 95/46/EC sayılı Direktifi, 108 nolu sözleşme ile mukayese etmek gerekirse, Direktifin daha etkili bir koruma mekanizması sunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira, 108 nolu Sözleşmenin konusu, "kısmen ya da tamamen otomatik işleme tabi tutulan kişisel verileri" iken, Direktifin konusu, "kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik yollarla işlenen kişisel veriler ve otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel verilerden bir dosyalama sisteminin bir parçasını oluşturan veya oluşturması amaçlananlar"dır. (Direktif, m.3/1).

²⁵ **KÜZECİ**, s.162, **ŞİMŞEK**, s. 42.

²⁶ Bkz. 95/46/EC sayılı Direktif m.1: "1. In accordance with this Directive, Member States shall protect the fundamental rights and freedoms of natural persons, and in particular their right to privacy with respect to the processing of personal data. 2. Member States shall neither restrict nor prohibit the free flow of personal data between Member States for reasons connected with the protection afforded under paragraph 1.", <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&from=EN>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

²⁷ paragraf 55: "Whereas, if the controller fails to respect the rights of data subjects, national legislation must provide for a judicial remedy; whereas any damage which a person may suffer as a result of unlawful processing must be compensated for by the controller, who may be exempted from liability if he proves that he is not responsible for the damage, in particular in cases where he establishes fault on the part of the data subject or in case of force majeure; whereas sanctions must be imposed on any person, whether governed by private or public law, who fails to comply with the national measures taken under this Directive."

Çağın gereksinimlerini karşılamak, üye devletlerde veri korumaya dair tutarlı ve yeknesak bir uygulamayı hâkim kılmak amacıyla,²⁸ 95/46/EC sayılı Direktifin yerini alan 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)²⁹ ise Direktifin aksine, AB üye ülkelerde doğrudan uygulanma gücüne sahip³¹ ve bağlayıcı bir metindir³². Elbette Türkiye açısından böyle bir doğrudan uygulanma ve bağlayıcılık özelliği söz konusu olmasa da, GDPR m.3/2³³ uyarınca Türkiye’de bulunan bir veri

²⁸ KÜZECİ, s.224; TAŞTAN, s.17; DÜLGER, Kişisel Veri, s.105; BAŞALP, Nilgün, “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2015, S. 21, ss.77-106, s.85; VOIGT, Paul, VON DEM BUSSCHE, Axel, The EU General Data Protection Regulation (GDPR), Springer, 2017, s.2.

²⁹ Tam adıyla, “95/46/AT sayılı Direktif’i yürürlükten kaldıran, gerçek kişilerin kişisel verilerin işlenmesi bakımından korunması ve bu tür verilerin serbest dolaşımı hakkında 27 Nisan 2016 tarihli ve (AB) 2016/679 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (Genel Veri Koruma Tüzüğü)”. Orijinal adıyla, “Regulation (Eu) 2016/679 Of The European Parliament And Of The Council Of 27 April 2016 On The Protection Of Natural Persons With Regard To The Processing Of Personal Data And On The Free Movement Of Such Data, And Repealing Directive 95/46/Ec (General Data Protection Regulation)”.

³⁰ Bu Tüzük, 27 Nisan 2016’da kabul edilmiş, 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32016R0679>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

³¹ Üye devletlerin iç hukuklarındaki düzenleme GDPR ile çatışıyorsa ya da üye devletlerin iç hukuklarındaki düzenleme GDPR’ye nazaran daha az koruma sağlıyorsa, GDPR öncelikle uygulanacaktır. ERKAL, Atila, “Avrupa Genel Veri Koruma Düzenlemesi Bağlamında Memurların Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı”, Anayasa Yargısı, C. 37, S. 2, 2020, s.205–253, s.219.

³² Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkındaki Antlaşma, madde 288: “Kurumlar, Birliğin yetkililerinin kullanılması için tüzük, direktif, karar, tavsiye ve görüşler kabul eder. Tüzükler genel uygulama alanına sahiptir. Bütünüyle bağlayıcıdır ve tüm üye devletlerde doğrudan uygulanır. Direktifler, muhatap alınan her üye devleti, ulaşılması gerekli sonuçları itibarıyla bağlar, şekil ve yöntem seçimini ise ulusal otoritelere bırakır. Kararlar bütünüyle bağlayıcıdır. Muhatabı belirtilen bir karar, yalnızca muhatabı için bağlayıcıdır. Tavsiye ve görüşler bağlayıcı değildir.”

³³ “Bu Tüzük, işleme faaliyetlerinin aşağıdaki hususlarla ilgili olması halinde, Birlik içinde bulunan veri öznelerinin kişisel verilerinin Birlik içinde kurulu olmayan bir veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından işlenmesine uygulanır: (a) veri öznesinin ödeme yapmasına gerek olup olmadığına bakılmaksızın, Birlik içindeki söz konusu veri öznelerine mal veya hizmetlerin sunulması veya (b) Davranışları Birlik içinde gerçekleştiği ölçüde, davranışlarının izlenmesi,” Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından resmi Türkçe çevirisi için bkz.

sorumlusu ya da veri işleyen AB’de ikamet eden bir veri öznesine mal veya hizmet sunuyorsa veya davranışlarını izliyorsa KVKK’nın yanında GDPR’ye de tâbi olacaktır. Bu nedenle, GDPR hükümleri, Türkiye açısından da önem arz etmektedir.

GDPR’nin genelinde; üye devletlerin etkili, orantılı ve caydırıcı cezalar öngören bir sistem uygulamaları gerektiğine vurgu yapılmaktadır. “İdari para cezalarının uygulanmasına ilişkin genel koşullar” başlıklı 83’üncü maddenin 1’nci fıkrasında idari para cezalarının etkili, orantılı ve caydırıcı olması gerektiği ifade edilmiş, ardından 7’nci fıkrada “her üye devlet, söz konusu Üye Devlet’te kurulu olan kamu makamlarına ve organlara idari para cezalarının kesilip kesilemeyeceğine ve ne ölçüde kesilebileceğine ilişkin kurallar belirleyebilir.”³⁴ denmiştir. 9’uncu fıkrada ise, “üye Devlet’in hukuk sisteminde idari para cezalarının öngörülmediği hâllerde bu madde, söz konusu yargı yollarının etkili olması ve denetim makamları tarafından kesilen idari para cezaları ile eşdeğer bir etkiye sahip olması sağlanarak, para cezası yetkili denetim makamı tarafından girişimde bulunulacak ve yetkili ulusal mahkemeler tarafından kesilecek şekilde uygulanabilir. Her hâlükârda, kesilen para cezaları etkili, orantılı ve caydırıcı olur. Söz konusu Üye Devletler, bu paragraf uyarınca kabul ettikleri mevzuat hükümlerini 25 Mayıs 2018 tarihine kadar ve bunları etkileyen müteakip değişiklik mevzuatını veya değişiklikleri, gecikmeksizin, Komisyona bildirirler.”³⁵ hükmü yer almaktadır.

<https://www.ab.gov.tr/siteimages/resimler/Nihai-ABB-HCDB-GDPR.pdf>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

³⁴ GDPR Art. 83/7: “Without prejudice to the corrective powers of supervisory authorities pursuant to Article 58(2), each Member State may lay down the rules on whether and to what extent administrative fines may be imposed on public authorities and bodies established in that Member State.”

³⁵ GDPR Art. 83/9: “Where the legal system of the Member State does not provide for administrative fines, this Article may be applied in such a manner that the fine is initiated by the competent supervisory authority and imposed by competent national courts, while ensuring that those legal remedies are effective and have an equivalent effect to the administrative fines imposed by supervisory authorities. In any event, the fines imposed shall be effective, proportionate and dissuasive. Those Member States shall notify to the Commission the provisions of their laws which they adopt pursuant to this paragraph by 25 May 2018 and, without delay, any subsequent amendment law or amendment affecting them.”

Dolayısıyla GDPR bir yandan veri ihlali halinde uygulanacak yaptırımların etkili, orantılı ve caydırıcı olmasını vurgularken, diğer yandan söz konusu idare olduğunda, üye devlete idari para cezası uygulayıp uygulamama veya uygulamanın ölçüsünü belirleme konusunda takdir yetkisi vermektedir.

Sonuç olarak yukarıda yer verilen bütün düzenlemelerden anlaşılacağı üzere, Türk hukukunu etkileyen uluslararası veri koruma mevzuatında, veri ihlalinde bulunanın idare olması halinde, veri koruma otoritesi tarafından idareye idari para cezası uygulanmasını zorunlu kılan bir kural bulunmamaktadır. Söz konusu idare olduğunda, taraf/üye devletlere daha geniş bir hareket alanı tanıyan bir yaklaşım izlenmiştir. Bu nedenle, KVKK m.18/4'te yer alan idareyi, idari para cezası uygulamasından muaf tutan düzenlemenin, uluslararası veri koruma mevzuatına aykırı olduğunu söylemek ilk bakışta mümkün görünmemektedir.

B. Çeşitli Ülke Uygulamalarında Kişisel Verilerin İhlali Halinde Uygulanacak Olan Yaptırımın Muhatabı

Veri ihlalinde bulunan idareye uygulanacak yaptırım konusunda Türk hukukundaki düzenlemenin yerindeliğini sorgularken, GDPR'nin doğrudan uygulandığı Avrupa Birliği üyesi ülkelerin iç hukuklarında veri ihlali halinde uygulanacak olan yaptırım meselesinin nasıl ele alındığına bakmak fayda sağlayacaktır. Bu doğrultuda GDPR m.83/7'deki "her üye devlet, söz konusu üye devlet'te kurulu olan kamu makamlarına ve organlara idari para cezalarının kesilip kesilemeyeceğine ve ne ölçüde kesilebileceğine ilişkin kurallar belirleyebilir." şeklindeki düzenlemenin, üye devletlerin iç hukuklarına nasıl dahil edildiği incelenmelidir.

Bu kapsamda ilk olarak Alman Federal Veri Koruma Yasası örnek verilebilir. Yasanın "İdari Para Cezalarına İlişkin Hükümler" başlıklı 43'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında, tanımlar başlıklı 2'nci maddesinin 1'inci fıkrası kapsamındaki idarelere ve diğer kamu kurumlarına para cezası verilemez, hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla Alman veri koruma hukukunda idare, veri ihlalinde bulunması durumunda, bir idari para cezasının muhatabı olmayacak şekilde konumlandırılmıştır.

Gizlilik Yasası olarak da bilinen İtalyan Kişisel Verilerin Korunması Kanununda³⁶ ise idari para cezaları veri ihlalinde bulunan herkese karşı uygulanacak şekilde kurgulanmıştır. Yasanın “İdari para cezalarının uygulanmasına ilişkin kriterler ve düzeltici ve yaptırıcı tedbirlerin kabul edilmesine ilişkin usul” başlıklı 166’ncı maddesinin 4’üncü fıkrası uyarınca, bu maddede yer alan tedbir ve yaptırımlar hem özel hukuk kişilerine hem de kamu otoritelerine uygulanabilir.

Dolayısıyla, İtalyan veri koruma kanunu, veri koruma otoritesi (Il Garante per la protezione dei dati personali, GPDP) tarafından gerek düzeltici tedbirlerin uygulanmasında, gerekse idari para cezası uygulanması hususunda özel hukuk kişileriyle kamu otoriteleri arasında bir ayırım yapmamıştır.

Nitekim İtalyan Veri Koruma Otoritesinin 2024 yılında verdiği bir kararda; iş başvurusunda bulunan adayların özgeçmişi, doğum tarihi, mezuniyet notu gibi kişisel verilerin de yer aldığı aday değerlendirme toplantısı tutanağını internet sitesinde yayınlayan belediyeye 4.000 Euro para cezası vermiştir.³⁷ Aynı şekilde bir çalışanın, sağlık durumu sebebiyle kendisine yeni bir FFP2 maskesi sağlamasını yönündeki talebini ilettiği e-postayı başka çalışanlarla paylaşan belediyenin sağlıkla ilgili olanlar da dahil olmak üzere kişisel verilerinin mevzuata uygun olmayan şekilde iletilmesi nedeniyle 10.000 Euro para cezası vermiştir³⁸.

Litvanya’da, tıpkı İtalya’da olduğu gibi, veri koruma otoritesi (State Data Protection Inspectorate, SDPI) kamu sektörüne idari para cezası uygulama yetkisine sahiptir. Bu husus, Kişisel Verilerin Hukuki

³⁶ “Codice in materia di protezione dei dati personali”, IDPC, Yasama Kararnamesi No. 196 of 2003, <https://www.garanteprivacy.it/documents/10160/0/Codice+in+materia+di+protezion+e+dei+dati+personali+%28Testo+coordinato%29>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

³⁷ [https://gdprhub.eu/index.php?title=Garante_per_la_protezione_dei_dati_personali_\(Italy\)_-_10050145&mtc=today](https://gdprhub.eu/index.php?title=Garante_per_la_protezione_dei_dati_personali_(Italy)_-_10050145&mtc=today) kararın orijinal dili için bkz. <https://www.garanteprivacy.it/home/docweb/-/docweb-display/docweb/10050145>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

³⁸ [https://gdprhub.eu/index.php?title=Garante_per_la_protezione_dei_dati_personali_\(Italy\)_-_10068155](https://gdprhub.eu/index.php?title=Garante_per_la_protezione_dei_dati_personali_(Italy)_-_10068155), kararın orijinal dili için bkz. <https://www.garanteprivacy.it/home/docweb/-/docweb-display/docweb/10068155>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

Korunması Hakkında Kanunun³⁹ (Republic Of Lithuania Law On Legal Protection Of Personal Data) “Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Uygulanan İdari Para Cezaları” başlıklı 33’üncü maddesiyle⁴⁰ düzenlenmiştir.

Devlet Veri Koruma Müfettişliği (SDPI), örnek olarak aktarabileceğimiz bir kararında⁴¹, belediyenin sunucularına kötü amaçlı yazılımlarla bilgisayar korsanlarının erişmesi sebebiyle Belediyeye; kişisel verilerin güvenliğini yeterince sağlamadığı ve kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine sebep olduğu gerekçesiyle 9.000 Euro idari para cezası vermiştir.

İrlanda veri koruma mevzuatına bakıldığında ise, Veri Koruma Komisyonu'nun (Data Protection Commission, DPC), Veri Koruma

³⁹ Litvanya Veri Koruma Otoritesinin internet sitesinde yer alan, resmi olmayan İngilizce çevirisi için bkz.

https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/Republic%20of%20Lithuania%20Law%20on%20legal%20protection%20of%20personal%20data%202018%20Non-Official%20Translation%2001_12_2021.pdf, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁴⁰ Article 33 “Administrative Fines Imposed on Public Institutions or Authorities

1. A supervisory authority has the right to impose an administrative fine to a public institution or authority which has infringed the provisions of Article 83 (4) (a), (b) and (c) of Regulation (EU) 2016/679, up to 0.5 per cent of the current year’s budget of a public institution or authority and in the amount of the total annual income received in previous year, but not more than thirty thousand euros.

2. A supervisory authority has the right to impose an administrative fine on a public institution or authority which has infringed the provisions of Article 83 (5) (a) to (e) of Regulation (EU) 2016/679 and/or Article 83 (6) of Regulation (EU) 2016/679, up to 1 percent of the current year’s budget of a public institution or authority and in the amount of the total annual income received in previous year, but not more than sixty thousand euros.

3. A supervisory authority has the right to impose an administrative fine on a public institution or authority performing an economic-commercial activity and which has infringed the provisions of Article 83 (4), (5) and (6) of Regulation (EU) 2016/679.” https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/Republic%20of%20Lithuania%20Law%20on%20legal%20protection%20of%20personal%20data%202018%20Non-Official%20Translation%2001_12_2021.pdf, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁴¹ <https://vdai.lrv.lt/en/news/a-fine-was-imposed-against-vilnius-region-municipalities-administration-for-improper-processing-of-personal-data/>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

Yasası (Data Protection Act 2018)⁴² m.141/4 uyarınca⁴³ kamu kurum ve kuruluşlarına (1.000.000 Euro'yu geçmeyecek şekilde) idari para cezası verme yetkisine sahip olduğu görülmektedir. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki, İrlanda'nın hukuk sistemi uyarınca, söz konusu idari para cezası prosedürü DPC tarafından başlatılır fakat DPC'nin resen icra yetkisi yoktur. Veri Koruma Yasası'nın 143'üncü maddesi uyarınca, DPC'nin, idari para cezası verme şeklindeki kanaatini açıkladıktan sonra (m. 142 uyarınca bu para cezası kararına karşı itiraz edilmediği takdirde), kararın onaylanması için Asliye Mahkemesi'ne⁴⁴ başvurması gerekmektedir.

Bu başlık altında son olarak örnek vermek istediğimiz ülke ise Estonya'dır. Zira Estonya hukuk sistemindeki düzenleme Türk hukukundakine benzer niteliktedir.

Veri Koruma Kanunu⁴⁵ m.59/1⁴⁶ uyarınca, Veri Koruma Müfettişliği (Estonian Data Protection Inspectorate) gerçekleştirdiği denetim

⁴² <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2018/act/7/enacted/en/html>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁴³ Art. 141/4: "Where the Commission decides to impose an administrative fine on a controller or processor that—(a) is a public authority or a public body, but (b) is not a public authority or a public body that acts as an undertaking within the meaning of the Competition Act 2002, the amount of the administrative fine concerned shall not exceed €1,000,000."

⁴⁴ Asliye Mahkemesi olarak çevirmeyi uygun gördüğümüz "the Circuit Court" İrlanda hukuk sisteminde sınırlı ve yerel yargı yetkisine sahip bir mahkemedir. medeni, cezaî ve aile hukuku olmak üzere üç ana çalışma alanı vardır. Detaylı bilgi için bkz. <https://www.courts.ie/>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁴⁵ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523012019001/consolide>

⁴⁶ Personal Data Protection Act Para. 59/1: "Specifications for administrative supervision

(1) When exercising administrative supervision, the Estonian Data Protection Inspectorate may, upon failure to comply with a precept issued subject to Article 83 (7) of Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and Council and provisions of §§ 751 and 752 of the Government of the Republic Act, address a superior agency, person or body of the recipient of the precept for supervisory control to be organised or for commencement of disciplinary proceedings against an official. (2) A person exercising supervisory control or a person with the right to commence disciplinary proceedings is required to review an application within one month as of receipt thereof and submit a reasoned opinion to the Estonian Data Protection Inspectorate. Upon supervisory control or commencement of disciplinary proceedings, the person exercising supervisory control or the person

sonucunda bir aykırılık tespit ettiği takdirde, sorumlu kamu görevlisine karşı disiplin işlemlerinin başlatılması için, disiplin amirine/makamına başvuruda bulunmaktadır. Bu başvuru sonrasında disiplin amirinin/makamının konuyu inceleyip, buna ilişkin gerekçeli görüşünü 1 ay içinde Veri Koruma Müfettişliğine sunması ve disiplin işleminin sonuçlanmasının ardından bu sonucu derhal bildirmesi gerekmektedir. Aksi halde Veri Koruma Müfettişliğinin idare mahkemesine başvuru hakkı bulunmaktadır.

Avrupa Birliğine üye devletler arasında, kişisel verileri ihlal edenin idare olması halinde, idareye karşı işletilecek olan prosedürün nasıl düzenlendiğine dair incelediğimiz tüm bu örnek ülke uygulamalarından anlaşılacağı üzere, tek tip bir düzenleme bulunmamaktadır. Farklı uygulamalar benimsenmiştir. Her bir devlet, söz konusu müesseseyi iç hukuk sistemindeki ilke ve kurallara nasıl daha uygun şekilde entegre edebilecekse o yaptırım türünü ve prosedürünü benimsemiştir. Elbette bu farklılıkta GDPR etkili olmuştur. Zira GDPR'nin veri koruma otoritesi tarafından idari para cezası verilmesinin üye devlet hukuk sistemine göre mümkün olmaması halinde para cezasının, etkili, orantılı ve caydırıcı olmak koşuluyla, veri koruma otoritesi başvurusuyla yetkili ulusal mahkemeler tarafından verilebilmesine imkan tanıyan 83'üncü maddesinin 9'uncu fıkrası ve de faatle ifade edildiği gibi, m.83/7'de yer alan "her Üye Devlet, söz konusu Üye Devlet'te kurulu olan kamu makamlarına ve organlara idari para cezalarının kesilip kesilemeyeceğine ve ne ölçüde kesilebileceğine ilişkin kurallar belirleyebilir." şeklindeki düzenleme söz konusu farklı uygulamaların sebebidir.

II. İDARE, VERİ KORUMA HUKUKUNDA NEREDE KONUMLANMALI?

İdarenin veri koruma hukukunda konumunun neresi olması gerektiği, daha doğru bir ifadeyle veri ihlali halinde idare ile özel hukuk

with the right to commence disciplinary proceedings is required to immediately notify the Estonian Data Protection Inspectorate of the results of relevant proceedings. (3) If a state agency who is the processor of personal data fails to comply with the precept of the Estonian Data Protection Inspectorate within the term specified therein, the Estonian Data Protection Inspectorate shall file a protest with an administrative court pursuant to procedure provided for in the Code of Administrative Court Procedure."

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523012019001/consolide>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

kişileri arasında bir ayırım yapıp yapılamayacağı hususunu veri korumaya ilişkin uluslararası metinlere bakarak cevaplamak zordur. Zira gerek Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarda, gerekse Türkiye'yi dolaylı olarak etkileyen uluslararası düzenlemelerde veri ihlalinde bulunması halinde idareye özel hukuk kişileri ile aynı yaptırımın uygulanması gerektiğine dair bir ifade bulunmamaktadır. Üstelik GDPR m.83/7'de; "her üye devlet, söz konusu üye devlet'te kurulu olan kamu makamlarına ve organlara idari para cezalarının kesilip kesilemeyeceğine ve ne ölçüde kesilebileceğine ilişkin kurallar belirleyebilir" denilerek, bu konuda üye devletlerin takdir yetkisinin bulunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bu sebeple KVKK m.18/2'de yer alan veri sorumluları ve/veya veri işleyen hakkında idari para cezası uygulaması kapsamına idarenin alınmaması halinin ve aynı maddenin 4'üncü fıkrası uyarınca veri ihlalinin idare bünyesinde gerçekleşmesi durumunda ilgili kamu görevlisi hakkında disiplin hükümlerinin uygulanacağına ilişkin düzenlemenin uluslararası mevzuata aykırı olduğunu savunmak kolay değildir. Fakat yine de KVKK m.18'deki tercihin ikna edici bir gerekçesi olmalıdır.

Türk hukukunda idarenin veri ihlalinde bulunması halinde, bir yaptırım öznesi olarak, nerede konumlanması gerektiği sorusunun cevabı, bu konuda idare ile özel hukuk kişileri arasında bir ayırım yapılmasını gerekli/haklı kılan bir sebep var mı sorusuna verilecek yanıt ile bulanabilecektir.

A. Veri Koruma Hukukunda İdare ile Özel Hukuk Kişileri Arasında Ayırım Yapılmalı mı?

Veri koruma hukukunda, veri ihlalinde bulunan idare ile özel hukuk kişileri arasında ayırım, ancak ayırımı haklı kılacak bir neden varsa mümkün olmalıdır. Fakat veri ihlali halinde özel hukuk kişilerine idari para cezası uygulanırken, idareye para cezası uygulanmayıp sadece sorumlu kamu görevlisi hakkında disiplin hükümlerinin işletilmesi halini haklı kılan bir sebep bulmak oldukça güçtür.

Zira Kişisel Verileri Koruma Kurumu, en genel anlamıyla kişisel verilerin bireylerin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmeyecek şekilde işlenmesini düzenleyip denetleyen bir bağımsız idari otoritedir. Tıpkı

diğer bağımsız idari otoriteler gibi⁴⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumunun da toplumsal yaşamın bu hassas alanında (özellikle temek hak ve özgürlüklerle doğrudan ilgili olan bu alanda) düzenleme, denetleme, yaptırım uygulama, yargı dışı bir mekanizma olarak uyuşmazlık çözme yetkisi bulunmaktadır. Kurum, söz konusu yetkilere yalnızca özel hukuk kişileri üzerinde sahip değildir. İdare aygıtının içinde “bağımsız”⁴⁸ bir otorite olarak, idarenin kendisine karşı da anılan yetkileri kullanabilmesinin önünde bir engel yoktur.

Nitekim, bankacılık sektörünü regüle eden bir bağımsız idari otorite olan BDDK'nın 5411 sayılı Bankacılık Kanununa dayanarak, kanunda düzenlenen ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen kamu bankalarına idari para cezası uygulama yetkisi bulunmaktadır.⁴⁹ Aynı

⁴⁷ Doktrinde yaygın olarak bağımsız idari otorite kavramı kullanılsa da yasa koyucu, 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu”nda Kişisel Verileri Koruma Kurulunun da içinde yer aldığı bu türden idareleri düzenleyici ve denetleyici kurumlar olarak sınıflandırmıştır.

⁴⁸ Bağımsızlıkla kastedilen hem organik hem fonksiyonel bağımsızlıktır. İdari otoritelerin bağımsızlık vurgusunda genel olarak kastedilen kararlarını hiçbir organın talimatına ya da onayına bağlı olmadan, her türlü baskıdan uzak, herhangi bir gücün güdülemesi ya da kısıtlaması olmadan alabilmesidir. Detaylı bilgi için bkz. **AKINCI**, Müslüm, Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, Beta, 1999.

⁴⁹ Bkz. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu

Madde 2: “Türkiye’de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye’deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bunların faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tâbidir. Özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar hakkında da kanunlarında yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler tatbik olunur.”

Madde 146: “Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara, bu Kanunun;

a) 13 ve 14 üncü maddelerine aykırı şekilde şube ve temsilcilik açılması hâlinde, yüz bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar, b) 18 inci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkraları hükümlerine aykırılık hâlinde, yüz bin Türk lirasından iki yüz bin Türk lirasına kadar, c) 25 inci maddesine aykırı şekilde atama yapılması veya 26 nci maddesinde belirtilen kişilerin yasaklanan görevlerde çalıştırılması hâlinde, yüz bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar, d) 28 inci maddesi hükümlerine aykırılık hâlinde, elli bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar, e) 33 veya 34 üncü maddelerine ya da 37 nci maddesinin birinci fıkrasına, 38, 39 veya 42 nci maddelerine aykırı davranılması hâlinde, elli bin Türk lirasından yüz bin Türk

lirasına kadar, f) 43 üncü maddesinde öngörülen bildirimlerin yapılmaması hâlinde, elli bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar, g) 50 nci maddesindeki kredi yasaklarına uyulmaması hâlinde, elli bin Türk lirasından az olmamak üzere verilen kredinin yüzde beşi tutarına kadar, h) 52 nci maddesine aykırı davranılması hâlinde, elli bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar, i) 53 üncü maddesine göre ayrılması gereken karşılıkların tesis edilmemesi hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere, ayrılması gereken karşılık tutarının yüzde beşine kadar, j) 54 üncü maddesindeki kredi sınırlarına uyulmaması hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere aykırılık oluşturan tutarın yüzde beşine kadar, k) 56 ncı maddesine aykırı şekilde ortaklık payı edinilmesi hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere, aykırılık teşkil eden tutarın yüzde beşine kadar, l) 57 nci maddesindeki yasaklama ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere, yasaklama ve sınırlama konusu değer in yüzde beşine kadar, m) 58 inci maddesi hükmüne aykırılık hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere aykırılık tutarı kadar, 59 uncu maddesindeki sınırlamaya uyulmaması hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere aykırılık tutarı kadar, n) 60 ncı maddesinin beşinci ve yedinci fıkralarına uyulmaması hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından bir milyon Türk lirasına kadar, o) 61 inci maddesi ile 76 ncı maddesine aykırılık hâlinde, beş yüz bin Türk lirasından bir milyon Türk lirasına kadar, p) 95 ve 96 ncı maddeleri kapsamında Kurum tarafından bu Kanun kapsamındaki kuruluşlardan talep edilen bilgilerin gönderilmemesi hâlinde, elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına, geç gönderilmesi hâlinde elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına, eksik bilgi ile gönderilmesi, kontrol hataları içermesi veya kontrol hatalarının süreklilik arz etmesi hâlinde, elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar, r) 144 üncü maddesi uyarınca alınan kararlara ve yapılan düzenlemelere uyulmaması hâlinde, beş yüz bin Türk lirası, ayrıca Merkez Bankası tarafından miktar ya da oranların tespit edildiği durumlarda, söz konusu miktar ve oranlara aykırılık oluşturan tutarın on katına kadar, s) 76/A maddesi kapsamındaki finansal piyasalarda manipülasyon ve yanıltıcı işlemler olarak kabul edilen işlem ve uygulamaları gerçekleştirenlere, menfaat sağlanması hâlinde, sağlanan menfaatin iki katından az olmamak üzere, bir önceki yıl sonu finansal tablolarında yer alan faiz, kâr payı gelirleri, alınan ücret ve komisyonlar ile bankacılık hizmet gelirleri toplamının yüzde beşine kadar, t) (Ek:3/11/2022-7420/19 md.) 4 üncü maddesinin son fıkrasındaki kısıtlamalara uyulmaması ya da 10 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca Kurul tarafından getirilen faaliyet sınırlamaları veya kısıtlamalarına uyulmaması halinde, bir milyon Türk lirasından az olmamak ve menfaat sağlanmış olması halinde sağlanan menfaatin iki katından az olmamak üzere, söz konusu kısıtlama ve sınırlamalara aykırılık teşkil eden tutarın yüzde yüzüne kadar, idari para cezası uygulanır. Kurul, yaptırım kararı verilinceye kadar aykırılığın birden fazla işlenmiş olmasını veya idari para cezasının uygulanmasından itibaren iki yıl içerisinde aynı aykırılığın tekrarlanmasını dikkate alarak bu maddede yer alan tutarları iki katına kadar artırarak uygulamaya yetkilidir. Kurul bu madde uyarınca verilecek cezaları bu Kanununun 68, 69 ve 70 inci maddeleri uygulanan bankalar için yüzde ellisine, 71 inci maddesi uygulanan bankalar için ise yüzde yüzüne kadar indirmeye yetkilidir.”

şekilde radyo ve televizyon yayıncılığı sektöründe oyunun kurallarını belirleyen, bu alanda faaliyet gösteren aktörlerin kurallara uygun hareket edip etmediklerini denetleyen RTÜK'ün, bir kamu kurumu olan TRT'ye ilgili mevzuat uyarınca idari yaptırım uygulama yetkisi bulunmaktadır⁵⁰.

Mal ve hizmet piyasalarında rekabetin tesisi ve korunması amacıyla düzenleme, denetleme ve yol gösterme faaliyetinde bulunan Rekabet Kurumunun da ilgili mevzuatta idari para cezası verme yetkisi düzenlenirken, serbest piyasada faaliyette bulunan kamu bankalarına muafiyet tanınmamıştır⁵¹.

Madde 148:

"Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar ile ilgili gerçek ve tüzel kişilere; a) Bu Kanun veya bu Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemelerde yer alan sınırlamalara uyulmaması hâlinde beş yüz bin Türk Lirasından az olmamak üzere aykırılık oluşturan tutarın yüzde beşine kadar, b) İlgili maddelerine göre, Kurul ve Kurum tarafından bu Kanuna dayanılarak alınan kararlara ve verilen talimatlara, çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere ve yapılan diğer düzenlemelere uyulmaması hâlinde elli bin Türk Lirasından beş yüz bin Türk Lirasına kadar, idari para cezası uygulanır. Kurul, yaptırım kararı verilinceye kadar aykırılığın birden fazla işlenmiş olmasını veya idari para cezasının uygulanmasından itibaren iki yıl içerisinde aynı aykırılığın tekrarlanmasını dikkate alarak bu fıkrada yer alan tutarları iki katına kadar artırarak uygulamaya yetkilidir."

⁵⁰ "TRT 2 logosuyla yayın yapan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu unvanlı kuruluşun 06 Ekim 2009 tarihinde yayınladığı Aman Adanalı adlı belgesel programda; 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 3. maddesinin 6. fıkrasında yer alan "Televizyonlarda yayınlanan programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde reklam ve tanıtım filmlerinde tütün ürünleri kullanılamaz, görüntülerine yer verilemez." hükmüne aykırı yayın yapıldığı Üst Kurul'ca tespit edilmiş olup; kuruluşa, aynı Kanunun 5 inci maddesinin 4'üncü fıkrasında yer alan "3'üncü maddenin altıncı fıkrasındaki yasağın görsel yayın yoluyla ihlal edilmesi halinde; yerel yayın yapan kuruluşlar, bin Türk lirasından beşbin Türk Lirasına kadar, bölgesel yayın yapan kuruluşlar, beşbin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar, ulusal yayın yapan kuruluşlar, elli bin Türk Lirasından yüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bu cezaya karar vermeye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yetkilidir." hükmü gereğince 50.000 (elli bin Türk Lirası) idari para cezası müeyyidesinin uygulanmasına oy birliği ile karar verilmiştir." Toplantı No: 2010/07, Karar No:10, 04.02.2010, https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/buro/2010_kararlar.pdf, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁵¹ Rekabet Kurulu, "On İki Banka Kararı" olarak bilinen 08.03.2013 tarih, 13-13/198-100 sayılı kararıyla, aralarında Halk Bankası, Vakıflar Bankası ve Ziraat Bankasının da bulunduğu, Türkiye'de faaliyet gösteren on iki bankaya, "mevduat, kredi ve kredi kartı hizmetleri konusunda anlaşma ve/veya uyumlu eylem içerisinde bulunmak

Bir bağımsız idari otorite olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumunun idareye karşı idari yaptırım uygulama yetkisi teorik olarak var olabildiğine göre, kanun koyucunun ihlal edilen hukuk normu aynı iken (KVKK m.18/1) özel hukuk kişisi için yaptırım öngörüp idareyi yaptırımsız bırakma iradesinin mantığı nedir? Daha açık bir ifadeyle, hukuk normunu ihlal edenin idare ya da özel hukuk kişisi olması, yaptırımın türünü ya da ağırlığını farklılaştırmaktan öte, birine yaptırım uygularken diğerini yaptırımdan bağımsız kılmak için yeterli bir sebep midir? Öğretide iddia edildiği gibi⁵², KVKK'da yer alan para cezalarının üst sınırının 2025 yılı itibariyle 13.620.402 TL'yi bulması⁵³, idare ile özel hukuk kişileri arasında ayırım yapmak için, idareyi bu yaptırımdan muaf tutmak için geçerli bir sebep midir?

Vurgulamak gerekir ki, kanun koyucu KVKK m.18/1'de yer alan fiillerin idare tarafından işlenemeyeceğini söylememektedir. Yani bu fiillerin failinin yalnızca özel hukuk kişileri olabileceği şeklinde bir kurgu yoktur. Zira 4'üncü fıkrada yer alan "birinci fıkrada sayılan eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi hâlinde (...)" ifadesi, söz konusu ihlallerin nerede işlendiğine ilişkindir.

Daha açık bir ifadeyle; bir eylem (ya da işlemin) idare bünyesinde gerçekleşmesi onu kural olarak idari işlem ya da idari eylem haline getirir. Bu idari eylem ya da işlem den doğan zarardan idare sorumludur.⁵⁴ İdare sorumluluğunu yerine getirdikten sonra, eğer ortada anonim hizmet

suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri" gerekçesiyle idari para cezası yaptırımını uygulanmasına karar vermiştir. Karar hk. bkz. **SANLI**, Kerem Cem, **KESİCİ**, Buğra, **DOĞAN**, Cihan, "Güncel Yargı Kararları Işığında Rekabet Kurulu'nun 12 Banka Kararı Üzerine Açılan Tazminat Davaları Bağlamında Ampirik Bir İnceleme", *Batıder*, C. 34, S. 4, 2018, ss.123-200; **YEŞİL** Tuba, Rekabet İhlallerinin Özel Hukuk Sonuçları, Seçkin, 2021 s.102 vd.

⁵² **ERDOĞMUŞ**, Talha. "Kişisel Verileri İhlal Eden İdareye Karşı İdari Para Cezası Uygulanmaması Sorunu", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, 2023, ss. 137-68, s.151.

⁵³ Kişisel Verileri Koruma Kurumunun internet sitesinde yayınlanan, 2025 yılı için tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında arttırılmış tutarlarını gösteren tablo için bkz. <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/634a65ed-62c3-4570-a53f-d413d8735b6a.pdf>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁵⁴ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.125/son: "İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

kusuru ya da kusura dayanmayan sorumluluk halleri yoksa karşıladığı zararı, ilgili kamu görevlisine rücu etmek zorundadır⁵⁵.

Bir an için zarara sebep olan bir kamu görevlisi ise, başka bir deyişle, kusur bir kamu görevlisine isnat edilebiliyorsa, yargı dışı denetim yolunda idareyi sorumlu tutmadan doğrudan kamu görevlisinin sorumluluğuna gidilecek mekanizmanın seçilmesi makul görünse de anonim hizmet kusuru durumunda ne olacağı sorusu yanıtlanmalıdır. Kanun koyucunun anılan kabahatleri (m.18/1) idarenin anonim hizmet kusuru şeklinde işleyemeyeceğini, söz konusu yaptırıma bağlanan davranışların olsa olsa kamu hizmetiyle bağı kopmamış fakat bir kamu görevlisine isnat edilebilir bir kişisel kusur (kişiselleştirilebilir hizmet kusuru) olarak zuhur edeceğini düşünerek idareyi yaptırımın muhatabı kılmadığını varsaysak dahi, özel hukuk tüzel kişilerinin yaptırımların muhatabı kılınması bu teoriyi tutarsız hale getirmektedir. Zira özel hukuk tüzel kişilerinin de m.18/1'deki davranışlarda bulunması fiilen mümkün değildir, fakat yaptırıma tabi kılınmışlardır.

Nitekim Kabahatler Kanunu,⁵⁶ m.8'de yer alan "organ veya temsilcilik görevi yapan ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişinin bu görevi kapsamında işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir." hükmüyle, bir gerçek kişinin kabahat teşkil eden davranışının tüzel kişi bakımından idari yaptırım uygulanması şeklinde hukuki sonuç doğurabileceği açıkça ifade edilmiştir. Daha basit bir anlatımla, bir gerçek kişi, tüzel kişi adına eylem ve işlemlerde bulunurken ya da yetkili ve görevli olarak tüzel kişi bünyesinde hareket ederken, kabahat teşkil eden bir davranışta bulunduğu takdirde ilgili tüzel kişinin de sorumluluğundan bahsedilebilecektir. Her ne kadar bu hususta ilgili tüzel kişiye idari para cezası uygulanması zorunlu kılınmamış olsa da bu şekilde bir hukuki yolun varlığı, "idare, bir gerçek kişi olmadığından yaptırımın muhatabı olamaz" savını çürütmeye yetecektir.

⁵⁵ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 129/5: "Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir."

⁵⁶ 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (RG 31.03.2005 – 25772).

Hal böyleyken bir bağımsız idari otorite olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumunun idareye idari para cezası uygulayamayacak şekilde kurgulanmasını haklı bir gerekçeyle açıklamak zordur. Türkiye'yi doğrudan ya da dolaylı etkileyen uluslararası veri koruma mevzuatında idare ile özel hukuk kişileri arasında bir ayırım yapmaya engel bir düzenleme olmasa dahi ayırım yapılması yönündeki tercihin doyurucu bir gerekçesi olmalıdır. Konuya ilişkin en somut düzenlemeyi barındıran GDPR, "her üye devlet, söz konusu üye devlet'te kurulu olan kamu makamlarına ve organlara idari para cezalarının kesilip kesilemeyeceğine ve ne ölçüde kesilebileceğine ilişkin kurallar belirleyebilir." (m.83/7) şeklindeki ifade ile idareye uygulanacak yaptırımın türü ve ağırlığı konusunda üye devletlere takdir alanı bırakmış olsa da aynı metnin gerekçesinde ve birden fazla maddesinde defaatle vurgulandığı gibi veri ihlali halinde uygulanacak cezaların etkili, caydırıcı ve orantılı olması gerekmektedir. Etkililik, caydırıcılık ve orantılılık vurgusu üzerinden okunduğunda, veri ihlali halinde, özel hukuk kişilerini idari para cezası ile cezalandırıp, idareyi yaptırımsız bırakıp, kamu görevlileri hakkında disiplin hükümlerinin işletilmesi yolunun izlenmesinin söz konusu hedefle bağdaşmadığı açıkça görülmektedir.

Elbette kişisel verileri ihlal edilen bireyin, idarenin sorumluluğuna gidebilme hakkı bulunmaktadır. Nitekim KVKK m.14/3'te "Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır." hükmüne yer verilmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki, KVKK'da böyle bir hüküm yer almasaydı dahi, kişisel verileri idari eylem ya da idari işlemle ihlal edilenler, mevcut duruma göre idarenin kusurlu ya da kusursuz sorumluluğuna gidebilecek, bu sorumluluk ilkeleri doğrultusunda uğradıkları zararın tazminini isteyebileceklerdir. Zira eylem ve işlemlerinden doğan zararı karşılamak idarenin anayasal yükümlülüğüdür⁵⁷. Bu yükümlülük, idari yargılama usulü kanunu m.2/1b'de idari dava türleri arasında sayılan tam yargı davası yolu ile yerine getirilir.

Fakat idarenin anayasa ve yasa gereği, idari eylem ve işlemlerinden doğan zararı karşılamakla yükümlü olması ve bireyin idarenin bir eylemi ya da işlemiyle kişisel verilerinin ihlal edildiğini ve bu sebeple bir zarara uğradığını ileri sürüyorsa, buna ilişkin idari yargıda tam yargı davası

⁵⁷ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.125/son: "İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

açma yoluna sahip olması, Kişisel Verileri Koruma Kurumu nezdinde idareyi ayrıcalıklı bir konumda tutmanın, bir yargı dışı denetim yolunda idareye muafiyet kazandırmanın mazereti olamaz.

Kaldı ki, idari yargının iş yükü, yargılama sürelerinin uzunluğu ve birey için yargı yolunun masraflı olabileceği dikkate alındığında, kişisel verilerin korunması alanında uzmanlaşmış, bu alanda bir hakem görevi gören KVKK tarafından, yargı yoluna nazaran daha az masraflı bir yolla ve daha hızlı bir değerlendirme yapıp ihlalin varlığı halinde, etkin, caydırıcı ve orantılı bir ceza uygulanması ile denetimden beklenen fayda sağlanmış olacaktır⁵⁸ ve veri sorumlularına yaptırım uygulama konusunda bir birlik/eşitlik, bir veri koruma kültürü oluşmasına hizmet edecektir.

Öte yandan KVKK'da yer alan idari para cezalarının her sene yeniden değerlendirilme oranına göre artırılan alt ve üst sınırları göz önünde bulundurulduğunda, Kurul'un vereceği idari para cezasının, idarenin bir tam yargı davası neticesinde ödemeye mahkûm edilebileceği tazminat tutarından daha yüksek bir tutara karşılık gelme ihtimali yüksektir. Salt bu durum dahi caydırıcılık açısından idarenin, tıpkı özel hukuk kişileri gibi m.18'de yer alan idari para cezalarına muhatap olması gerekliliğini göstermektedir⁵⁹.

Dahası, bu türden bir idari denetim yolunu yeterli bulmayan bireylerin, idareye karşı yargı yoluna başvurmalarının önünde hiçbir engel yoktur. Aksine bireyler, veri ihlalinde bulunan özel hukuk kişisi olduğunda yararlandıkları çift dereceli koruma mekanizmasından, veri ihlalinde bulunanın idare olması halinde de yararlanmış olacaklardır.

Eğer idare, idari para cezası yaptırımından başışık kılınmamış olsaydı, kişisel verilerinin ihlali iddiasında bulunan kişi, bir yargı dışı denetim yolu olarak (veri sorumlusuna başvurunun ardından talebine ilişkin sonuç alamazsa) Kurul'a şikâyet yoluna gidebileceği gibi, bu yönetime hiç başvurmadan doğrudan idari yargıda dava açabilecek ya da Kurul'a şikâyet yöntemiyle istediği sonucu elde edememişse ikinci bir çare olarak yargı yoluna gidip idari yargıda dava açma hakkını kullanabilecekti. Fakat kanun koyucunun idareyi KVKK m.18/2 kapsamına almayı veri ihlalinde bulunanın idare olması halinde,

⁵⁸ ERDOĞMUŞ, s.157.

⁵⁹ ERDOĞMUŞ, s.158.

yalnızca sorumlu kamu görevlileri aleyhine disiplin hükümlerinin işletilmesi gerektiği yönündeki tercihi, kişisel verilerin korunması alanında bireyin idare karşısında çift dereceli koruma mekanizmasına sahip olmasına engel olmuştur⁶⁰.

Olması gereken, hak temelli ve birey odaklı bir yaklaşımla, idareye bu yükümlülüğün yüklenmesidir. Aksi halde bireyin kişisel verilerinin korunmasına atfedilen hukuki yararın, idarenin varlık sebebi olan kamu yararı karşısında daha az değerli görüldüğü gibi bir sonuca ulaşıyoruz ki, bu bakış açısı bir bütün olarak veri koruma kültürünün inşasını engelleyecek, veri ihlali halinde verilecek cezaların etkili ve caydırıcı olması hususundaki uluslararası düzeydeki vurguyu karşılamayacaktır.

B. Veri Koruma Hukukuna Uyumu Bakımından Disiplin Yaptırımları

Veri ihlalinin idare bünyesinde gerçekleşmesi halinde, idareye idari para cezası uygulanmaması ayrı, ilgili kamu görevlileri hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılması ayrı eleştiri konusudur. İlki için ileri sürdüğümüz itirazları bir önceki başlıkta açıkladık. İkincisine yönelik eleştirilerimiz bu başlığın inceleme konusu olacaktır.

İdarenin kişisel verileri ihlal davranışına disiplin cezası ile karşılık vermek pek çok açıdan savunulması zor bir tercihtir.

İdareyle aralarında statüsel bir ilişki bulunan memurlar, öğrenciler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri gibi bireylerin, ait olduğu statüyü düzenleyen kurallara uymayarak kurum/meslek iç düzenini bozan davranışlarına disiplin suçu, bu durumda uygulanan idari yaptırıma ise disiplin cezası denmektedir⁶¹. Her şeyden önce disiplin

⁶⁰ ERDOĞMUŞ, s.158.

⁶¹ AKYILMAZ, Bahtiyar, SEZGİNLER, Murat, KAYA, Cemil, İdare Hukuku, 9. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara 2018, s.685; YILDIRIM, Turan, YASİN, Melikşah, KAMAN, Nur, ÖZDEMİR, H. Eyüp, ÜSTÜN, Gül, ÇAKIR, Hüseyin Melih, OKAY TEKİNSOY, Özge, İdare Hukuku, On İki Levha, Güncelleştirilmiş 8. Baskı, İstanbul, 2020, s. 315; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.124/2: “Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125 inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.”

cezaları; doktrinde regülatif cezalar olarak kavramsallaştırılan⁶², yargı içtihatlarında da benimsenen, “Özel bir faaliyet alanında kamu düzenini korumak veya belirli bir sektörü düzenlemek amacıyla ilgili kanunlarda özel olarak yetkilendirilmiş idari makamlar tarafından verilen”⁶³ idari para cezalarının aksine bir bütün olarak kamu düzenini değil, o kişinin mensubu olduğu kurumun ya da meslek grubunun iç düzenini koruma amacını taşır⁶⁴. Disiplin cezaları, doğrudan cezanın uygulandığı kişinin şahsında etki doğuran yaptırımlardır⁶⁵. Bu türden yaptırımların idare yönünden kınanabilirlik yaratma etkisi yoktur. Regülatif cezalarda ise kınanabilir davranışta bulunan bizzat idaredir.

Koruduğu hukuki menfaat salt kurum içi düzen olan disiplin cezaları, kişisel verilerinin ihlalini onaracak hukuki bir çare olabilir mi? Bir ülkenin “en güçlü veri tekeli”⁶⁶ olan idarenin veri koruma ilkelerine uyumunun sağlanamaması halinde, bir bütün olarak sistemin işlerliği ve etkinliği nasıl sağlanacaktır?

Elbette idarenin bu sisteme uyumlanmasında idari para cezası yaptırımı zorunlu yol değildir. Fakat tıpkı idari para cezası gibi caydırıcı başka bir yaptırımla idarenin de dahil edildiği etkin bir sistemin kurulması gerekmektedir.⁶⁷ Fakat başka bir yaptırım türü olarak, bir yapı olarak idareye değil doğrudan kamu görevlisine yönelen disiplin yaptırımının tercih edilmesinin, etkin bir veri koruma sistemi kurgusuna hizmet ettiğini söylemek zordur.

Kaldı ki idare, veri ihlalinde ihmali ya da kusuru olan ilgili kamu görevlisine karşı, disiplin hükümlerini her zaman işletebilir. KVKK’da

⁶² **ULUSOY**, Ali D., *İdari Yaptırımlar*, On İki Levha, İstanbul, 2013, s. 140.

⁶³ AYM, E. 2021/66 K. 2022/52, T. 21.4.2022; AYM, E. 2015/109, K. 2016/28, K.T. 7.4. 2016, § 20; AYM, E. 2019/110 K. 2021/85, T. 11.11.2021 § 7, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁶⁴ **ULUSOY**, *İdari Yaptırımlar*, s.149; **ULUSOY**, Ali D., *Türk İdare Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin, 2022, s.493.

⁶⁵ **EKİNCİ**, Murat, “Ceza Hukuku İlkeleri Açısından İdari Yaptırımlar”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S. 1, 2017, ss. 19-54. s.25.

⁶⁶ “Bir ülkede en güçlü veri tekeli idaredir. Bu gücün sınırlandırılması özel yaşamın ve düşünce ve kanaat özgürlüğünün korunması bakımından önemlidir.” AYM, E.2006/167, K.2008/86, K.T. 20.03.2008, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).

⁶⁷ **KÜZECİ**, s.378.

yer alan düzenlemenin tek farkı, disiplin hükümlerine göre işlem yapılması konusunda idareye takdir alanı bırakılmamış olmasıdır.

Bir başka deyişle kanun koyucu örtülü olarak, kamu görevlisinin tedbirsizliği ya da kusuru ile veri ihlaline sebep olması halini, Danıştay'ın tanımıyla "kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmüş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali"⁶⁸, yani disiplin suçu olarak tespit etmiştir. Bu doğrultuda bir disiplin soruşturması başlatılması hususunda idareye bir hareket alanı bırakmamıştır. Fakat bu fark sistemi etkili kılmaya yetmemektedir.

Kaldı ki, disiplin soruşturması neticesinde ilgili kamu görevlisine bir disiplin yaptırımı uygulanmayabilir. Şöyle ki, disiplin amiri tarafından soruşturma konusu fiilin uyarma cezasına karşılık geldiğinin saptanması ve DMK m.125/3'te yer alan "(G)eçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir." hükmü uyarınca disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesinin önünde engel yoktur.

Öte yandan, kusurun belli bir kamu görevlisine isnat edilemeyeceği, idarenin kişiselleştirilmesi mümkün olmayan anonim nitelikteki hizmet kusurunun olduğu durumlarda ve hatta idarenin veri ihlaline kusura dayanmayan sorumluluğunu doğuran eylem ve işlemleri ile sebep olması halinde, disiplin hükümleri nasıl işletilecektir? Bu durumda idare bünyesinde gerçekleşen veri ihlalinin sorumlusu, teşhis edilebilir bir kamu görevlisi olmadığından KVKK m.18/4 hükmü uygulanamayacaktır. İdari para cezası yaptırımının düzenlendiği m.18/2'nin kapsamında idare yer almadığından, bu yaptırım da uygulanamayacaktır. Dolayısıyla idare veri ihlaline yol açtığı bu hallerde yalnızca yargı yolu ile denetlenebilecek, kişisel verilerin korunması alanında uzmanlaşmış KVKK tarafından denetlenemeyecektir. M.18/4 hükmünün ve veri koruma otoritesince yaptırım uygulama yetkisinin

⁶⁸ Danıştay disiplin cezalarını, "kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmüş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlar" olarak tanımlamaktadır. Bkz. D12D, E. 2019/6511, K. 2023/3504, T. 15.6.2023; D8D, E. 2017/1815, K. 2020/4342, T. 14.10.2020; D12D, E. 2020/3695, K. 2023/2552, T. 16.5.2023; D12D, E.2019/5233, K.2023/646, T.16.2.2023, (Lexpera, 14.01.2025).

etkisiz hale geldiği bu senaryonun, etkililik ve caydırıcılık yönünden tekrar düşünülmesi gerekmektedir.

İdarenin veri ihlaline karşılık, kamu görevlisine disiplin yaptırımı uygulanması yöntemini destekleyenlerin cevap vermesi gereken bir diğer husus, hangi türden davranışın karşılığı olarak hangi türden disiplin yaptırımının uygulanacağı sorusudur.

Daha doğru bir ifadeyle, veri ihlali halinde kamu görevlisine uygulanacak hangi türde disiplin yaptırımı veri koruma kültürüne hizmet edecek, uluslararası veri koruma mevzuatında defaatle vurgulanan etkililik, caydırıcılık ve orantılılık etkisini yaratacaktır?

Veri ihlalinde bulunan kamu görevlisinin, disiplin hükümleri bakımından özel bir kanuna değil, doğrudan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olduğu varsayımında, memura uygulanabilecek disiplin cezaları, DMK m.125 uyarınca, uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarmadır.

Örneğin bir memurun veri güvenliğini ihlal eden bir davranışını, m.125/1-A-a “verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak” fiiline dahil edip, kanunda bu davranışın karşılığı olarak düzenlenmiş, “memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesi”⁶⁹ anlamına gelen uyarma cezası verildiğinde, bu cezanın veri güvenliği ihlal edilen kişiye sağlayacağı hukuki yarar ile memurun katlanmak zorunda kalacağı külfet adil bir dengede olacak mıdır? Uyarma cezasının ilgili memurun maddi aleminde yaratacağı hukuki sonuçlar/zararlar ile, “en güçlü bilgi tekeli”⁷⁰ olan idarenin veri güvenliğini sağlayamaması nedeniyle ilgili kişinin maddi aleminde karşılaşacağı sonuçlar/zararlar aynı ya da orantılı mıdır? Yahut aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyen memurun davranışını m.125/1-B-a’da yer alan “verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak,” fiiline dahil

⁶⁹ 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.125/1-A.

⁷⁰ KÜZECİ, s. 26.

edip, memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesi anlamına gelen kınama cezası verilirse, cezanın caydırıcı olduğundan bahsedilebilecek midir?

Uyarma ve kınama cezası bir yana, ihlal edilen menfaat sebebiyle uğradığı zararın karşısında Memurun, brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılması anlamına gelen aylıktan kesme cezasının ve fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademe ilerlemesinin 1 - 3 yıl durdurulması anlamına gelen kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının dahi veri ihlaline uğrayan kişinin zararının hukuki çaresi olmaya yetip yetmeyeceği tartışmalıdır.

Çalışma boyunca, KVKK m.18/4'te yer alan kamu görevlisine disiplin cezası yolunun işletilmesine yönelik ileri sürdüğümüz itirazları saklı tutarak, eğer bu yöntemde ısrarcı olunacaksa, ölçülü ve adil bir uygulama için, söz konusu yargı dışı idari çözüm yolunun etkili olabilmesi için, katlanılan külfet göz önüne alındığında, bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarma cezası yönteminin uygulanabileceği söylenebilir.⁷¹ Bu yöntem memurun hukuk alanında etkili sonuçlar doğuracaktır. Hiç kuşkusuz caydırıcılık da sağlayacaktır. Fakat bu yöntem ile amaç - araç dengesinin ne derece gözetildiği konusu, üzerine düşünölmeye muhtaçtır.

Eğer amaçlanan, kişisel verilerin işlenmesinde genel ilkelere kamu görevlilerinin uyumunu sağlamak ve böylelikle kişisel verilere saygılı ve özenli bir idare yaratmaksa, bu husus kamu görevlisinin kişisel sorumluluğu yolu ile de mümkün olacaktır. İdarenin karşıladığı zararın, eğer teşhis edilebiliyorsa kamu görevlisine DMK m.12 uyarınca⁷²

⁷¹ Aynı yönde bkz. ERDOĞMUŞ, s. 159.

⁷² "Madde 12 – (Değişik: 12/5/1982 - 2670/5 md.) Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir."

yansıtılması yöntemiyle hem yaptırım etkili ve caydırıcı olacak hem de bir bütün olarak idarenin veri koruma sistemine uyumu sağlanacaktır.

SONUÇ

Çalışmaya başlarken de ifade ettiğimiz gibi, veri korumaya ilişkin hukuk kuralları sistematik ve tutarlı bir bütün oluşturduğu takdirde bir veri koruma kültüründen bahsedilebilir. Bir başka deyişle; eğer kişisel verilerin etkin şekilde korunması amaçlanıyorsa buna ilişkin sistemli ve uyumlu bir bütün oluşturmak gerekir. Söz konusu bütünü oluşturabilmek için veri ihlalini önlemeye, ihlal halinde de ödetmeye yönelik etkili bir denetim mekanizması şarttır. Fakat idareye, ihlal ettiği kişisel verilere karşılık daha “az” yaptırım uygulanması buna hizmet etmez.

Bir tutum, bir beklenti olarak verilerin korunması gerekliliğinin benimsenebilmesi için kişisel verilerin korunması yalnızca bir kurallar ve kavramlar setinden ibaret olmamalıdır. Toplumun tüm aktörleri tarafından bir ortak değer olarak özümsemişi gerekir. Söz konusu veri koruma kültürünün oluşturulmasına özel kişiler olduğu kadar idarenin de hizmet etmesi gerekir. Kişisel verilerin korunmasına yönelik bir kültürün teşvik edilebilmesi için KVKK’yı yalnızca özel sektöre uygulanan bir düzenleme gibi ele almaktan vazgeçilmelidir. İdareye karşı da caydırıcı ve etkili yaptırımlar içeren bir sistem inşa edilmelidir. Veri koruma otoritesine etkili bir denetim yapabilmek için gerekli araçlar sağlanmalıdır. 2024 yılında yapılan reformda⁷³ dahi bu konunun ele alınmaması ve KVKK m.18’de herhangi bir değişiklik yapılmaması bu konudaki isteksizliği gözler önüne sermektedir.

Elbette idareyi bir veri sorumlusu ve/veya veri işleyen olarak denetlemenin ve hukuk sınırları içinde davranmaya yönlendirmenin tek yolu idari para cezaları değildir. İdari para cezaları kişisel verilerin korunması alanındaki en yaygın yaptırım türü olsa da GDPR’de yer alan düzeltici tedbir mekanizmalarının mevzuata dahil edilmesi dahi, bu konuda olumlu bir çaba olarak görülecektir.

⁷³ Kamuoyunda 8. Yargı Paketi olarak anılan “2 Mart 2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile KVKK’nın bazı maddelerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Değişikliklerin detaylı açıklaması ve eleştirisi için bkz. <https://mbkaya.com/hukuk/kvkk-reformu.pdf>.

Fakat sorunun esas çözümü, KVKK m. 18 hükmünde değişiklik yapılarak ve idare hukuku ve idari yargılama hukuku ilke ve kurallarına bağlı kalarak idareyi, tıpkı özel hukuk kişileri gibi denetlenen ve yaptırım uygulanan veri aktörü haline getirmekten ibarettir.

KAYNAKÇA

- AKSOY**, Hüseyin Can, Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak Yayınevi, Ankara 2010.
- AKYILMAZ** Bahtiyar, **SEZGİNER** Murat, **KAYA** Cemil, İdare Hukuku, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.
- AUSLOOS**, Jeff, The Right to Erasure in EU Data Protection Law, Oxford University Press, 2020.
- BAŞALP** Nilgün, “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y. 2015, S. 21, ss.77-106.
- BAŞALP**, Nilgün, Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, 1. Baskı, Yetkin, Ankara, 2004.
- ÇEKİN**, Mesut Serdar, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2020.
- DEVELİOĞLU**, Hüseyin Murat, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha, İstanbul, 2017.
- DÜLGER**, Murat Volkan, “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması”, Yaşar Hukuk Dergisi C.1 S.2, 2019, ss. 71-174.
- DÜLGER**, Murat Volkan, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, Hukuk Akademisi Yayınları, İstanbul, 2020.
- EKİNCİ**, Murat, “Ceza Hukuku İlkeleri Açısından İdari Yaptırımlar”, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, S. 1, 2017, ss. 19-54.
- ERDOĞMUŞ**, Talha. “Kişisel Verileri İhlal Eden İdareye Karşı İdari Para Cezası Uygulanmaması Sorunu”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1, 2023, ss. 137-68.
- ERKAL**, Atila, “Avrupa Genel Veri Koruma Düzenlemesi Bağlamında Memurların Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı”, Anayasa Yargısı, C. 37, S. 2, 2020, ss.205–253.
- GONZALEZ FUSTER**, Gloria, The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU, Springer, 2014.

- GÜNAY**, Buket, *Kişiliğin Korunması Kapsamında Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Kullanılması Nedeniyle Hukuki Sorumluluk*, Seçkin, Ankara, 2023.
- HENKOĞLU** Türkay, *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı, Yetkin, Ankara, 2015.
- KAYA**, Mehmet Bedii, *KVKK Reformu: 2024 Değişiklikleri*, Dijital Baskı 1.0, 2024. <https://mbkaya.com/hukuk/kvkk-reformu.pdf>, (Erişim Tarihi, 14.01.2025).
- KAYA**, Mehmet Bedii. "Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Paradigma: Hesap Verebilirlik İlkesi". *İstanbul Hukuk Mecmuası*, S. 78, C. 4, 2021, ss. 1859-97.
- KÜZECİ**, Elif, *Kişisel Verilerin Korunması*, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- LYNSKEY**, Orla, *The Foundations of EU Data Protection Law*, Oxford University Press, 2015.
- SANLI**, Kerem Cem, **KESİCİ**, Buğra, **DOĞAN**, Cihan, "Güncel Yargı Kararları Işığında Rekabet Kurulu'nun 12 Banka Kararı Üzerine Açılan Tazminat Davaları Bağlamında Ampirik Bir İnceleme", *Batıder*, C. 34, S. 4, 2018, ss.123-200.
- ŞİMŞEK** Oğuz, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2008.
- TAŞTAN** Furkan Güven, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı, On İki Levha, İstanbul, 2017.
- ULUSOY**, Ali D., *İdari Yaptırımlar*, On İki Levha, İstanbul, 2013.
- ULUSOY**, Ali D., *Türk İdare Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin, Ankara, 2022.
- VOIGT** Paul, **VON DEM BUSSCHE** Axel, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR)*, Springer, 2017.
- YEŞİL** Tuba, *Rekabet İhlallerinin Özel Hukuk Sonuçları*, Seçkin, Ankara, 2021.
- YILDIRIM**, Turan, **YASİN**, Melikşah, **KAMAN**, Nur, **ÖZDEMİR**, H. Eyüp, **ÜSTÜN**, Gül, **ÇAKIR**, Hüseyin Melih, **OKAY TEKİNSOY**, Özge, *İdare Hukuku*, On İki Levha, Güncellenmiş 8. Baskı, İstanbul, 2020.